

Mikel Laboa, capdavanter de la nova cançó basca

«Allà tot era molt radicalitzat i això es reflectia en els cantants»

Un dels actes de cloenda del Congrés de Cultura Catalana ha estat un homenatge als Països Catalans per part dels cantants de la resistència a Andalusia, Aragó, Castella, Euskadi i Galícia. Hi van participar Enrique Morente, Joaquín Carbonell, Julia León, Mikel Laboa i Miró Casabella.

Els aplaudiments més forts se'ls va endur, però, Mikel Laboa després d'interpretar la cançó «Gernika» que és, segons diuen, una de les peces més aconseguïdes i alhora més emotives de la història de la cançó popular de la resistència.

EL COMENÇAMENT DE LA CANÇÓ BASCA I L'EZ DOK AMAIRU»

Mikel Laboa, que ara té quaranta-tres anys, va començar a cantar quan era estudiant de medicina. Aleshores ho feia amb lletres de cantants i autors sud-americans com Atahualpa i Violeta Parra. En aquells anys, els únics que podien cantar en basc eren els cors i els «ochotes». Aquests interpretaven cançons populars molt boniques, però com que eren cantades a diverses veus, les lletres es perdien. I així ni feien ni despertaven massa sentiments nacionalistes.

El 1962, Laboa debuta, cantant en basc, en un teatre de Saragossa. El 1963, ve a Barcelona per estudiar l'especialització de psiquiatria infantil i coneix als Setze Jutges. El 1964, surt el seu primer disc.

Dos anys després neix el grup «Ez dok amairu», que ve a ésser la versió basca dels setze Jutges catalans. «Ez dok amairu» vol dir «ho n'hi ha tretze» i la frase procedeix d'una llegenda euskera. El grup, a més de coordinar els cantants, va fer una bona tasca de recuperació d'instruments musicals i cançons populars. Es dissolt el 1971 i des d'aquest moment cada un tira, més o menys, pel seu cantó.

La cançó basca va passar també per un període de crisi, que ha estat superada darrerament amb la incorporació d'elements nous.

LA INFLUÈNCIA DEL «CANTA BERRI»

Què ha significat per al País Basc el «canta berri» (la nova cançó)?

-Ha estat una forma d'expressió i ha servit per a sensibilitzar la gent que ens escoltava. Al començament ni nosaltres ni el

públic no erem massa exigents amb el que feiem i, pel sol fet de cantar en euskera, ja era vàlid. Quan vam començar, erem els únics que podiem dir quelcom malgrat que les lletres no eren gaire directes. La censura va anar esdevenint cada vegada més dura i ens vàiem obligats a compondre unes poesies més metafòriques. Però, malgrat això, la gent ho captava.

-Va existir al vostre país un fenomen com el d'en Raimón?

-Crec que no es pot fer una comparança. Nosaltres actuàvem junts, en grup. Es clar, sempre n'hi ha un que agrada més que els altres.

-I quelcòm semblant al fenomen Serrat?

-Tampoc. Catalunya i el País Basc són països diferents.

-Quin ha estat per tu el moment més emotiu de tots aquests anys de cançó basca?

-El Festival de les 24 hores en llengua basca que vam fer l'any passat. Nosaltres vam actuar durant cinc hores al Velòdrom de Sant Sebastià. Van assistir-hi catorze mil persones de les set províncies basques: tres d'Euskadi Nord i quatre d'Euskadi sud. Totes les emissores, llevat de Ràdio Nacional, van transmetre-ho en basc, ...

-S'ha produït allà el fenomen del bilingüisme en la cançó?

-No.

Mikel Laboa compagina la cançó amb la psiquiatria. Actualment treballa dues hores diàries en un hospital.

-Es pot viure de la cançó al vostre país?

-Ara sí. N'hi ha uns quants que en viuen. Al començament era molt difícil, perquè es feien molts festivals per recollir diners i nosaltres tampoc no cobràvem.

MOLT MÉS RADICALS QUE ELS ALTRES CANTANTS

-A la resta de l'Estat, i concretament a Catalunya, la cançó basca ha estat molt poc coneguda.

-Hem sortit molt menys que els catalans. Això, en part, és degut a la nostra actitud. Ens hem tancat molt en nosaltres mateixos. I també per la manca de mitjans i de plataformes de difusió com són les cases discogràfiques. Hem estat descoberts per la resta de l'Estat fa molt poc temps.

-Per televisió espanyola jo no recordo haver-vos vist

-No es tracta de recordar, és que no hi hem sortit mai. Tan sols hem fet actuacions pel canal regional.

-Què vols dir quan parles de la vostra actitud de «tancar-vos»?

-Hem sortit poc a actuar a fora del nostre país, perquè la nostra actitud era radical.

-Però, com a grup, havíeu fet una opció?

-Sí. Existia una actitud de grup que reflectia la situació política del nostre país. Al País Basc tot era molt radicalitzat i rigid i això es reflectia en nosaltres. Era una qüestió de supervivència. El problema de la llengua era molt greu. Era quasi de vida o mort. Cada nacionalitat de l'Estat ha actual segons la seva manera d'ésser. Allà hi havia l'Eta, ...

-Enyores ara aquella època de clandestinitat?

-A part que tinc uns anys més a sobre, no. Allò era una altra etapa i en la clandestinitat també hi havia tripijocs.

-Quin és el futur dels cantants com vosaltres?

-Si nosaltres hem cantat no ha estat solament per una motivació política. També ho hem fet perquè ens agradava i perquè complíem una funció. A França no hi va haver franquisme i, en canvi, van tenir també el seu Leo Ferrer i el seu Brassens... Nosaltres cantàvem perquè creïem que podíem servir el públic i a nosaltres mateixos. Encara que hagi canviat la situació política, queden molts temes per cantar i per dir, i fins i tot més importants. La nova cançó no va néixer com una obligació. Va néixer perquè la gent volia cantar i perquè tots els pobles han cantat sempre.